

Информация

за становище и доклад на Френската агенция по храни, околна среда, здраве и безопасност относно „Мерки за транспортиране, съхранение и обработка на дървен материал или кора, чувствителни на боровата нематода, в случаи на обявено огнище“

По искане на Главна дирекция „Храни“ към Министерство на земеделието и храните на Франция, Френската агенция по храни, околна среда, здраве и безопасност (ANSES), е изготвила становище и доклад относно „Мерки за транспортиране, съхранение и обработка на дървен материал или кора, чувствителни на боровата нематода, в случаи на обявено огнище“

*Боровата нематода (*Bursaphelenchus xylophilus*), е микроскопичен червей, отговорен за изсъхването на значителен брой дървета в иглолистните горите и представлява непосредствена заплаха за горите от морски бор (*Pinus Pinaster*), във Франция. Боровата нематода се предава от едно растение на друго чрез вектори – насекоми от семейство Cerambycidae, род Monochamus. Разпространението на нематодите може да се осъществи чрез транспортирането на заразен опаковъчен материал, дървен материал, кори и трици.*

*Понастоящем *Bursaphelenchus xylophilus* присъства в Португалия и някои части на Испания. При евентуално въвеждане на този неприятел във Франция,*

районът на Ланди, би бил изложен на голям риск, поради широкото разпространение на *Pinas Pinaster*, както и поради това, че там е установен векторът, пренасящ нематодата - *Monochamus galloprovincialis*.

През 2018 г., във Франция са прихванати заразени с *Bursaphelenchus xylophilus* опаковъчен дървен материал и кора. Във връзка с това, ANSES е извършила няколко експертни оценки, за да оцени риска от въвеждане, установяване и разпространение на боровата нематода във Франция. Агенцията обобщава своите препоръки относно мерките за управление на засегнатите от този неприятел дървен материал и кора.

Какво представлява боровата нематода?

Боровата нематода (*Bursaphelenchus xylophilus*) принадлежи към род *Aphelenchida*, семейство *Aphelenchoididae*. Този вредител е микроскопичен червей, който напада иглолистните дървета, спадащи към различни семейства. Особено е опасен за морския бор (*Pinas Pinaster*). Нападнатите дървета стават червени, губят иглиците си и загиват в рамките на няколко седмици. Родината на *Bursaphelenchus xylophilus* е Северна Америка, откъдето се е разпространил в Азия, а по-късно и в Европа. В момента се среща в Португалия и в локализирани райони на Испания. Боровата нематода се предава от едно растение на друго чрез вектори – насекоми от семейство *Cerambycidae*, род *Monochamus*. В Европа, вектор на нематодата е видът *Monochamus galloprovincialis*.

Висок риск от заразяване във Франция

През последните години, рискът от заразяване на иглолистните дърветата с борова нематода в горите във Франция се увеличава, главно поради:

- нарастващото търсене на кора и дървени стърготини;
- свободното движение в Европа на огромни количества заразени дървени продукти от Португалия и Испания;
- прихващането във Франция, през 2018 г., на заразени с живи борови нематоди опаковъчен дървен материал и кора.

При евентуално въвеждане на боровата нематода във Франция, районът на Ланди, би бил изложен на голям риск, поради няколко фактора благоприятстващи разпространението на неприятеля: благоприятни климатични условия, доказано

присъствие на вектора на нематодата - *Monochamus galloprovincialis* и широкото разпространение на морския бор (*Pinus Pinaster*) в горите.

След искане от Министерството на земеделието на Франция, ANSES е извършила няколко експертни оценки, за да даде насоки относно мерките за управление, които трябва да се прилагат към дървеният материал, кора и странични продукти (дървени стърготини и трици), чувствителни на боровата нематода.

Боровете се заразяват с нематодата, чрез насекоми, които я пренасят

В първата си експертна оценка ANSES заявява, че в случай на епидемия от боровата нематода, рискът от разпространение на заболяването ще бъде свързан със способността на вектора *Monochamus galloprovincialis* да предава нематодата от едно дърво на друго.

Monochamus galloprovincialis се размножава в трупи и дървета заразени с боровата нематода и от там самият той се заразява с нея. Бръмбърът може да носи нематодата в трахеята си или под елитрите. След това може да отлети до здрави дървета, да се храни с боровите клонки и така да предаде нематодата на здравите дървета. Рискът от директно предаване на нематодата от заразена кора и страничен дървен материал се счита за нисък поради ограничената ѝ способност да оцелява и да се движи.

Растителни видове гостоприемници на боровата нематода

Агенцията също така идентифицира растителните видове, които са най-чувствителни на боровата нематода и векторът който я пренася. Основните видове растения гостоприемници за боровата нематода са от род бор (*Pinus*), но списъкът на чувствителните растителни видове включва други иглолистни дървета от родовете ела (*Abies*), кедр (*Cedrus*), лиственца (*Larix*) и др. Понастоящем в Европа няма установени видове бор, които да са устойчиви на боровата нематода. Следователно засаждането на млад разсад от чувствителните растителни видове, особено морски бор, в горите увеличава риска от установяване на боровата нематода във Франция.

Препоръки за предотвратяване разпространението на боровата нематода, в случай на обявяване на огнище

Въз основа на съвременните научни познания и направените заключения от експертните оценки на риска от въвеждане, установяване и разпространение на боровата нематода във Франция, Агенцията обобщава своите препоръки относно мерките за управление на огнището, за предотвратяване развитието и разпространението на боровата нематода и нейният вектор.

Основни препоръки при откриване на огнище на борова нематода:

- Премахване на чувствителните на борова нематода растения гостоприемници: морски бор (*Pinus Pinaster*), шотландският бор (*Pinus sylvestris*), черен бор (*Pinus nigra*), Монтерейски бор (*Pinus radiata*) и вероятно алепски бор (*Pinus halepensis*) и лоблоли бор (*Pinus taeda*)

- Дървените стърготини, произлизащи от чувствителните на нематодата видове, трябва да бъдат с размери по-малки от 3 см, тъй като в по-малките от този размер стърготини ларвите на вектора *Monochamus galloprovincialis* не могат да се развиват.

- По време на периода на летеж на вектора *Monochamus galloprovincialis*, да се прилагат специфичните мерки за контрол и превенция, като например третиране с растителнозащитни средства или използване на мрежа, импрегнирана с инсектициди. Извън периода на летеж не е необходимо третиране в гората, тъй като възрастните не могат да стигнат до дървения материал и страничните продукти, като дървени стърготини и трици, за да стесат яйцата си. Следователно обработките трябва да се прилагат само в районите и местата за съхранение, ако съхранението продължава след периода на зимуване.

Източник:

French Agency for Food, Environmental and Occupational Health & Safety, Scientific opinion and report on “Schemes for the transport, storage and treatment of wood, or of vehicles for the transport of wood or bark susceptible to the pinewood nematode, in cases where an outbreak has been declared”, Request No 2018-SA-0070.

Pinewood nematode: preventing its introduction and spread in order to protect French pine forests (Борова нематода: предотвратяване на въвеждането и разпространението ѝ с цел защита на боровите гори във Франция), Published on 24/02/2020,

<https://www.anses.fr/en/content/pinewood-nematode-preventing-its-introduction-and-spread-order-protect-french-pine-forests>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <http://corhv.government.bg/>

Изготвил: Татяна Величкова,

главен експерт, Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ,

05.06.2020 г.